

gišićev zahtjev da se bilježi i ime kazivača te od koga je kazivač čuo priču, vidjet ćemo da se ti isti zahtjevi postavljaju i danas, čitavo stoljeće nakon Bogišića, pred skupljače i zapisivače usmene književnosti.

Prije dvadesetak je godina na istome terenu priče bilježila i Maja Bošković-Stulli i pronašla više tipova priča istovjetnih onima iz Bogišićeve zbirke. Tako smo dobili mogućnost da aspekt dijakronije razmotrimo na konkretnoj građi, da vidimo što u pripovjedačkom repertoaru traje, čuva se i prenosi dalje bez posredstva pisane riječi, a što se mijenja i nestaje. Napomenimo još jednom da je šteta što se Bogišićeva zbirka i dalje nalazi u rukopisima zaključana u ladici i nedostupna javnosti. Autorica je studiji priložila pregled tipova pripovjedaka iz zbirke.

U prilogu o Konavlima u pisanoj književnosti Rafo Bogišić konstatira kako Konavle i Konavljeni nikad nisu našli adekvatno mjesto u dubrovačkoj književnosti. Pastoralni idilični konavoski pejzaži ili kmetški položaj njegovih stanovnika bili su u opisima gotovo svih dubrovačkih pjesnika tek idilični kontrapunkt urbanom životu unutar zidina. Autor donosi opširne ilustracije iz djela latinista Ilije Crijevića, preko petrarkista, Marina Držića, Ivana Gundulića, Nikole Nalješkovića sve do Iva Vojnovića.

O konavoskom vezu kao posebno atraktivnom ukrasu znamenite konavoske ženske nošnje piše u svome radu Katica Benc-Bošković, dva priloga govore o likovnoj baštini toga kraja (Anđelko Badurina, Antun Karaman), dok o čuvanju konavoskog dijalekta izvan domovine govori kraći prilog Rudolfa Filipovića.

O industriji, turizmu i prometu u današnjim Konavlima govore tri kratka članka iz treće cjeline knjige.

I zaključno, možemo podržati ambicioznost i napore Društva »Konavle« i poželjeti još Zbornika.

Ljiljana Marks

Dzieje folklorystyki polskiej 1864—1918, Pod redakcją **Heleny Kapeluś** i **Juliana Krzyżanowskiego**, Państwowe wydawnictwo naukowe, Warszawa 1982, 668 str.

Knjiga o povijesti poljske folkloristike u razdoblju od 1864. do 1918. godine zbornik je priloga raznih autora o razvoju folkloristike u Poljskoj. Skupljanje i verificiranje informacija, kao i pokušaj njihova sistematiziranja daje knjizi karakter sveučilišnog priručnika.

Govoreći o razvoju folkloristike u Poljskoj, koji je tekao paralelno s nekim srodnim disciplinama (etnologija, lingvistika, povijest književnosti), autori prvenstveno govore o usmenoj književnosti. Ovom djelu prethode knjige **Povijest poljske etnografije**, u kojoj se razmatraju samo etnografski problemi i **Povijest poljske folkloristike 1800—1863**, u kojoj se prikazuje odnos prema folkloru u prvoj polovici 19. stoljeća. U tom se djelu ne govori o područjima Pomorja, Mazura, Warmie i Šlonska u doba romantizma, pa su te praznine sada popunjene prilozi- ma što su ih napisali Andrzej Bukowski, Tadeusz Oracki i Jerzy Pośpiech.

U predgovoru knjizi Helena Kapeluś objašnjava značenje dvaju datuma sadržanih u naslovu: od 1864. do 1918. godine postoji nekoliko etapa u razvoju folkloristike, ranije zvane narodoznanstvo. Te etape nisu bile vezane samo uz razvoj folkloristike, već i uz sudbinu cijele zemlje. Tako 1864. godina ujedno označava i pad siječanjskog ustanka i ukidanje kmetstva, a 1918. označuje i kraj višestoljetnog razdoblja tabora.

Zanimljiv je prilog Elzbiety Millerowe i Agate Skrukwe **Oskar Kolberg 1818—1890**, u kojem je prikazan život i rad znamenitog poljskog istraživača folkloru. Njegovi radovi u početku nastaju pod utjecajem romantičarskog oduševljenja narodom; u zrelim godinama sam strpljivo skuplja građu, odlazi u liberalniju Galiciju, gdje pod starost postaje članom Akademije znanosti.

Pokrenuo je časopis »Lud«, koji je kasnije snažno djelovao na načine zapisivanja folklorne građe. Tim su se načinom zapisivanja u velikoj mjeri služili i proučavatelji poljske dijalektologije (Lucijan Malin i njegovi učenici) okupljeni oko Akademije u Krakovu. Oni su napravili uzore dijalektoloških zapisa, koji su se kasnije primjenjivali u Akademijinim izdanjima. Zahvaljujući Isidoru Kopernjiskom Akademija u Krakovu počinje izdavati dva časopisa: »Zbior Wiadomosci do Antropologii Krakowej« (1877—1895) i »Materialy Antropologiczno-Archeologiczne i Etnograficzne« (1896—1919).

Časopis s interpretacijskim ambicijama bio je varšavska »Wisła« (1887—1905), koji je od 1888. godine uređivao Jan Karłowicz, znanstvenik širokih sposobnosti i horizonata. Njegova je istraživanja predstavila Helena Kapeluś u članku Jan Karłowicz (1836—1903). U teškim je uvjetima uspio izdavati publikaciju visoke znanstvene razine u kojoj su objavljivane i informacije o istraživanjima stranih znanstvenika (tu se prvi put javlja i termin folklor).

Na drukčijim je principima nastala treća velika publikacija, laovski »Lud«, koji izlazi uz pomoć Narodoznanstvenog društva. Taj je časopis zamišljen kao popularno-znanstveni a o njegovoj povijesti piše Helena Kapeluś u prilogu pod naslovom »Lud« izdanje Narodoznanstvenog društva u Lavovu (1895—1918). U početku je o sadržaju časopisa odlučivala grupa suradnika u kojoj su se uglavnom nalazili učitelji i mlada galicijska inteligencija, a kasnije ju zamjenjuje grupa filologa, povjesničara i etnologa. U takvom se obliku »Lud« održao i do danas.

O razvoju pozitivizma u Poljskoj piše Ryszard Wojciechowski. U tom je razdoblju težište istraživanja na zapisivanju različitih varijanata pripovijedaka, zatim tekstova s područja folklornog kazališta i dr. Realizira se zahtjev za vjernim zapi-

sivanjem folklorne građe u njezinom izvornom jezičnom obliku, čime nastaju i temelji za razvoj dijalektologije; raspravlja se o umjetničkoj vrijednosti pjesama i pripovijedaka, a javlja se i interes za pripovjedače. Na prijelazu stoljeća javlja se nova generacija koja inicira precizniju obradu teksta, a u proučavanju usmene književnosti primjenjuju se metode filološke analize.

Poljska folkloristika u razdoblju od 1864. do 1918. godine nastavlja i s istraživanjem folkloru susjednih Bjelorusa, Ukrajinaca i Litvanaca, kao i izvanevropskih naroda. Međutim, glavni je predmet proučavanja i interesa ipak poljski seljak i njegova kultura. Naglašava se uloga jezika kao osnovnog kriterija za određivanje nacionalne pripadnosti, nesumnjivo i zbog opasnosti pred germanizacijom i rusifikacijom.

Istovremeno i u životu poljskog seljaka dolazi do velikih promjena jer ukidanjem kmetstva raste i njegova uloga u društvu. Ti procesi, s jedne strane, zahtijevaju brzo dokumentiranje kulture koja nestaje, čemu pogoduje i interes za »prežitke«, a s druge strane, pobuđuju i istraživanje novih kulturnih pojava. U ocjeni poljske folkloristike toga razdoblja, bogatog po programima, teorijskim i metodološkim dostignućima, nekoliko je puta naglašeno da su ga bitno određivale dvije tendencije: želja za uključivanjem u ritam evropskih istraživanja i patriotska obaveza spašavanja egzistencije svoga naroda.

Aida Brenko

Aktualnye problemy sovremennoj folkloristiki. Sbornik statej i materialov, Sostavitel' V. E. Gusev, Izdatel'stvo »Muzyka«, Leningradskoe otdelenie, Leningrad 1980, 224 str.

Zbornik **Aktualni problemi suvremene folkloristike** pripremila je sekcija Lenjingradskog državnog instituta za kazalište, glazbu i film uz